

CHÍNH SÁCH HIỆN ĐẠI HÓA QUÂN ĐỘI CỦA TRUNG QUỐC DƯỚI THỜI TẬP CẬN BÌNH

PHAN THỊ DIỄM HUYỀN*

Tóm tắt: Trung Quốc là một cường quốc trong khu vực Đông Bắc Á. Kể từ khi Trung Quốc trỗi dậy, sức mạnh của cường quốc này trên các lĩnh vực kinh tế, văn hóa, quân sự càng được khẳng định. Đặc biệt, trong những năm gần đây, Trung Quốc đã gia tăng chi phí quốc phòng, tăng cường hiện đại hóa quân đội... Hiện nay, Trung Quốc đã và đang hoạch định chính sách cho phù hợp với từng giai đoạn. Mỗi chính sách đưa ra đều có những nét mới, có sự kế thừa và phát triển từ chính sách trước. Khi Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình lên cầm quyền (tháng 11-2012), chủ trương hiện đại hóa quân đội và cải thiện năng lực quân sự vẫn được coi trọng và đề cao.

Từ khóa: Trung Quốc, hiện đại hóa quân sự, Tập Cận Bình.

Hiện đại hoá quân đội chính là một nội dung quan trọng của hiện đại hóa quốc phòng bởi quân đội là chủ thể của quốc phòng, là lực lượng chính tạo nên sức mạnh quốc phòng. Qua từng thế hệ lãnh đạo của Trung Quốc, hiện đại hóa quân đội luôn được coi trọng và tập trung phát triển. Kể từ thời kỳ Đặng Tiểu Bình, các chính sách hiện đại hóa quân đội đã được đưa ra cụ thể như: cắt giảm quân số, khôi phục lại chế độ quân hàm; chính sách xây dựng trường quân sự. Đến khi Giang Trạch Dân lên nắm quyền, tiếp nối chủ trương, chính sách của người tiền nhiệm, vẫn tiếp tục coi trọng và phát triển kinh tế, đồng thời cũng đề ra một số chính sách

để hiện đại hóa quân đội như: chính sách phòng thủ tích cực, chính sách xây dựng quân đội tinh nhuệ, chính sách trị quân. Thế hệ lãnh đạo thứ tư của Trung Quốc với người đứng đầu là Hồ Cẩm Đào vẫn tiếp tục theo đuổi chính sách quốc phòng phòng ngự, quyết tâm xây dựng nền quốc phòng vững mạnh để bảo vệ chủ quyền, an ninh và toàn vẹn lãnh thổ, bảo vệ sự phát triển của quốc gia. Hồ Cẩm Đào chỉ ra rằng: “Phát triển hiện đại hóa quân đội và quốc phòng nhất định phải đi theo tư tưởng quân sự của Mao Trạch Đông, tư tưởng xây dựng quân đội thời kỳ mới của Đặng Tiểu Bình, tư tưởng xây dựng quân đội và quốc phòng của Giang Trạch Dân,

* ThS. Viện Nghiên cứu Đông Bắc Á

tư tưởng xây dựng quân đội và quốc phòng trong thời đại mới của Đảng Cộng sản”⁽¹⁾.

Trên cơ sở kế thừa chính sách hiện đại hóa quân đội từ những người tiền nhiệm, Chủ tịch Tập Cận Bình sau khi lên nắm quyền đã tiếp tục đề ra chính sách cải tổ hệ thống lãnh đạo và chỉ huy, hướng dẫn thực hiện các chính sách và cấu trúc quyền lực. Bên cạnh đó, việc tập trung vào chính sách cải cách quân đội mà cụ thể là tái tổ chức Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc (PLA) được chính quyền Tập Cận Bình chú trọng. Thể hệ lãnh đạo thứ năm của Trung Quốc đã nhấn mạnh tới ba vấn đề chính: thay đổi hệ thống lãnh đạo và chỉ huy quân đội, tối ưu hóa cấu trúc và hoạt động, đẩy mạnh phát triển mô hình quân dân kết hợp trong nhiều lĩnh vực với hiệu quả cao.

1. Các chính sách hiện đại hóa quân đội của Chủ tịch Tập Cận Bình

• Chính sách cải tổ hệ thống lãnh đạo và chỉ huy

Trước hết, Tập Cận Bình đã thông qua việc tái cơ cấu và điều chỉnh số lượng các tổng cục, Bộ Quốc phòng và các đại quân khu hiện nay. Trong số bốn tổng cục của Quân ủy Trung ương Trung Quốc (CMC), Bộ Tổng tham mưu sẽ được giữ nguyên và đóng vai trò là cơ quan tham mưu cho CMC. Còn Tổng cục Trang bị, Tổng cục Chính trị, Tổng cục Hậu cần và lực lượng cảnh sát vũ trang sẽ được thay thế bằng cơ quan chỉ huy của các lực lượng lục

quân, hải quân, không quân và cảnh vệ quốc gia. Cả bốn cơ quan chỉ huy này đều nằm dưới sự chỉ huy của CMC. Có thể thấy, chủ trương tái cơ cấu và điều chỉnh mô hình hoạt động của các tổng cục đã nhấn mạnh vai trò ngày càng quan trọng của lực lượng lục quân, hải quân, không quân Trung Quốc. Về phía Bộ Quốc phòng Trung Quốc, Bộ này cũng sẽ được trao quyền nhiều hơn trong lĩnh vực quản lý hành chính và đối ngoại, các đơn vị đóng tại địa phương sẽ được thay thế bằng cơ quan của Bộ Quốc phòng, chịu trách nhiệm động viên và tuyển quân, huấn luyện quân sự. Bảy đại khu hiện nay của Trung Quốc cũng sẽ được tái cơ cấu thành “bốn vùng tác chiến” bao gồm: vùng tác chiến Đông Bắc, vùng tác chiến Tây Bắc, vùng tác chiến Đông Nam và vùng tác chiến Tây Nam. Việc hợp nhất các cơ quan, đơn vị có chức năng tương đồng và phạm vi hoạt động trùng lặp đồng thời thu gọn số lượng các đại khu cho thấy ông Tập Cận Bình muốn quân đội Trung Quốc chuyển dần từ mô hình chú trọng tới số lượng sang đi sâu nâng cao chất lượng và hiệu quả. Mỗi vùng tác chiến sẽ chịu trách nhiệm chỉ huy quân đội tại cơ sở của mình, đồng thời liên hợp tác chiến với các vùng khác.

Những thay đổi về cơ cấu tổ chức và chỉ huy nói trên trong quân đội Trung Quốc được dư luận đánh giá là nhằm phục vụ mô hình tác chiến liên hợp theo kiểu quân đội Mỹ, trong đó chú trọng tới khả năng tác chiến của quân đội ở bên

ngoài biên giới. Sự thay đổi này giúp Trung Quốc chuyển từ mô hình quân đội vốn chủ yếu dựa vào lục quân sang một đội quân có thể tác chiến xa bờ và mở rộng phạm vi hoạt động ra bên ngoài lãnh thổ Trung Quốc.

Bên cạnh đó, chính quyền Tập Cận Bình còn tập trung cải tổ hệ thống lãnh đạo trong quân đội với việc làm đầu tiên đó chính là đẩy mạnh chống tham nhũng, thanh trừ những “con sâu làm rầu nồi canh”. Ngay khi lên cầm quyền, Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình đã nhấn mạnh đến chủ đề tham nhũng, tham ô. Người tiền nhiệm của ông là cựu Chủ tịch Hồ Cẩm Đào đã từng nói, việc không thể loại trừ tận gốc nạn tham nhũng có thể “giáng một đòn mạnh vào Đảng và thậm chí dẫn đến sự sụp đổ của Đảng và đất nước”. Tập Cận Bình nói rằng “việc giữ gìn sự liêm khiết và chiến đấu chống tham nhũng có tính chất sống còn đối với sự tồn tại của Đảng và nhà nước”⁽²⁾. Quyết tâm đẩy mạnh chống tham nhũng, thanh lọc bộ máy của tất cả các ngành trong chính quyền và quân đội Trung Quốc cũng không phải là ngoại lệ. Kể từ khi đảm nhiệm vị trí lãnh đạo cao nhất trong Đảng Cộng sản cũng như Quân ủy Trung ương Trung Quốc, đến thời điểm này, Tập Cận Bình đã “trảm 15 hồ tướng mang quân hàm”, trong đó có những vị “hồ tướng” nắm địa vị cao trong quân đội như Thượng tướng Từ Tài Hậu - nguyên Phó Chủ tịch Quân ủy Trung ương đã bị bắt vì tội danh “bán quân hàm” cho

những sĩ quan có nhu cầu trong quân đội kiếm lợi hàng chục triệu USD; Trung tướng Cốc Tuấn Sơn - nguyên Phó chủ nhiệm Tổng cục Hậu cần bị bắt với tội danh tham nhũng hơn 3 tỷ USD và sở hữu nhiều bất động sản; Thiếu tướng Hình Vận Minh - cựu Giám đốc cơ quan tình báo quân đội Trung Quốc, phụ trách mảng tình báo nước ngoài đã bị bắt giữ với tội danh tham ô, hối lộ và lạm dụng chức quyền... Những vụ bắt giữ này đã thể hiện rõ quyết tâm làm trong sạch bộ máy quân đội của Chủ tịch Tập Cận Bình. Cho dù là lãnh đạo cấp cao nắm giữ vị trí quan trọng trong quân đội nhưng khi đã liên quan đến tham nhũng, tham ô thì đều bị “nhốt lại”. Tham nhũng không phải đến thời Tập Cận Bình mới có nhưng trái với những nỗ lực của Giang Trạch Dân và Hồ Cẩm Đào nhằm ngăn chặn tham nhũng, Tập Cận Bình đã phát động một chiến dịch chống tham nhũng có quy mô lớn như vậy. Ông Tập Cận Bình đã tỏ rõ tham vọng cải tổ bộ máy quân đội và lựa chọn những bước đi chưa từng có tiền lệ. Chủ tịch Trung Quốc sẵn sàng loại bỏ ngay cả những quan chức cấp cao nhất nếu như vô kỷ luật hoặc trở thành rào cản trong cuộc cải tổ. Đặc biệt, việc các “hồ tướng”, những vị đứng đầu trong quân đội Trung Quốc bị đưa ra ánh sáng không chỉ giúp thanh lọc được phần nào bộ máy quân đội còn nhiều bất cập của Trung Quốc mà nó còn là “hồi chuông cảnh tỉnh” cho các tướng lĩnh đương nhiệm cũng như quân sĩ Trung Quốc trong tình

hình hiện nay. Bởi theo ông “chúng ta phải chiến đấu chống tham nhũng với quyết tâm mạnh mẽ... kiên trì nỗ lực chống tham nhũng cho đến khi đạt được thành công cuối cùng thay vì bắt đầu một cách âm ỉ rồi sau đó yếu dần với một tiếng thút thít”⁽³⁾.

Chính sách cải tổ hệ thống lãnh đạo của ông Tập Cận Bình không chỉ thể hiện ở việc triển khai chiến dịch chống tham nhũng trên quy mô lớn mà còn thể hiện qua việc thăng chức và cấp hàm cho hàng loạt tướng lĩnh thân tín. Sau vụ tham nhũng của tướng Từ Tài Hậu, Chủ tịch Tập Cận Bình đã ký quyết định phong hàm cho 4 thượng tướng, 8 trung tướng và 18 thiếu tướng⁽⁴⁾.

• **Chính sách tối ưu hóa cấu trúc và hoạt động quân sự**

Chính sách thứ hai mà Chủ tịch Tập Cận Bình đưa ra trong việc hiện đại hóa quân đội Trung Quốc chính là tối ưu hóa cấu trúc và hoạt động thông qua việc tái tổ chức lại Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc. Tập Cận Bình có tham vọng biến “đội quân chân đất” do Mao Trạch Đông sáng lập thành một lực lượng có khả năng lao vào mặt trận Thái Bình Dương, mạng internet và cả trong không gian. Ngay trong kỳ Hội nghị Trung ương 3 khóa XVIII Đảng Cộng sản Trung Quốc, vào tháng 11-2013, ông Tập Cận Bình cam kết tăng cường sức mạnh cho quân đội, giải tán bớt những tiểu đoàn không tham chiến. Ý định của ông

là giảm dần vai trò trung tâm của lục quân, phát triển theo hướng của các nước tiên tiến là tăng cường vai trò của hải quân và không quân, nâng cao khả năng sẵn sàng chiến đấu của quân đội. Quân đội Trung Quốc cũng sẽ được đẩy mạnh phát triển trong lĩnh vực vũ trụ và không gian mạng. Bước đi tiếp theo sẽ là rút gọn lực lượng bộ binh, mở rộng lực lượng hải quân và không quân. Mục tiêu của chiến lược này nhằm “chiếm ưu thế trong các cuộc xung đột hàng hải và chiến thắng trong chiến tranh cục bộ nếu cần thiết”⁽⁵⁾. Đây là mối quan tâm lớn nhất của các nhà lãnh đạo Trung Quốc bởi nó ảnh hưởng trực tiếp đến lợi ích quốc gia. Chủ trương này cũng được nhấn mạnh thêm trong Sách trắng Quốc phòng Trung Quốc năm 2015 khi nêu bật “xây dựng cơ cấu lực lượng chiến đấu đáp ứng được yêu cầu tác chiến liên hợp, ưu tiên phát triển hải quân thành lực lượng chiến lược, mở rộng hoạt động của quân đội Trung Quốc ra bên ngoài để bảo vệ lợi ích quốc gia ở hải ngoại”⁽⁶⁾. Ông Tập muốn quân đội Trung Quốc phải có khả năng phối hợp nhiều lực lượng khác nhau trong một chiến dịch giống như cách tác chiến của quân đội Mỹ ngày nay.

Cùng với đó, các đại quân khu trong nội địa cũng sẽ được sáp nhập, tổ chức lại tinh gọn, dành nguồn lực ưu tiên cho các đại quân khu ven biển. Chủ trương này phù hợp với đường lối xây dựng Trung Quốc trở thành “cường quốc biển” như

Chủ tịch Tập Cận Bình đã nêu sau khi ông lên cầm quyền.

Chủ trương giảm bớt vai trò của lực quân, đẩy mạnh và tăng cường vị trí cũng như vai trò của lực lượng hải quân của Chủ tịch Tập Cận Bình đã được cụ thể hóa hơn khi ông tuyên bố sẽ cắt giảm 13% quân số của lực lượng quân đội nước này (tương đương với 300.000 người) trong Lễ duyệt binh kỷ niệm 70 năm chiến thắng phát xít của nhân dân thế giới vào ngày 3 tháng 9 năm 2015. Số quân bị cắt giảm chủ yếu là lực quân (hiện lực lượng này có 1,6 triệu binh sỹ, tương đương 70% quân số) và những lực lượng không tham gia chiến đấu như các cơ quan văn hóa, văn nghệ quân đội⁽⁷⁾. Ông Tập không cung cấp chi tiết kế hoạch cắt giảm nhân sự nhưng không loại trừ khả năng việc này sẽ được thực hiện bằng cách cho giải ngũ thông thường, hoặc giảm số lượng gọi nhập ngũ. Tuy nhiên, kế hoạch cắt giảm quân số được đưa ra trong bối cảnh nền kinh tế Trung Quốc đối mặt với nhiều thách thức, từ tăng trưởng chậm, khủng hoảng trên thị trường chứng khoán, PLA cũng gặp nhiều biến động từ cuộc chiến chống tham nhũng... sẽ làm gia tăng thêm áp lực lên chính phủ. Một quan chức Chính phủ cho biết, một số nhân vật thuộc PLA cho rằng quyết định của ông Tập Cận Bình là quá vội vã và hầu như ông chỉ tham khảo ý kiến của các thành viên Quân ủy Trung ương Trung Quốc. Quan chức này nói:

“Mọi chuyện diễn ra quá đột ngột. Mọi người rất lo ngại. Nhiều sỹ quan có năng lực sẽ bị mất việc và không thể trang trải cuộc sống. Sắp tới sẽ là một giai đoạn khó khăn đối với nhiều binh sỹ”⁽⁸⁾. Đây sẽ là đợt cắt giảm nhân sự quân đội lớn nhất trong gần 2 thập kỷ qua và dường như cho thấy quyết tâm của ông Tập trong việc theo đuổi kế hoạch tái cấu trúc quân đội, bất chấp kinh tế tăng trưởng chậm lại. Quá trình này sẽ cơ bản hoàn thành vào cuối năm 2017. Mục đích của đợt cắt giảm này là tinh giản số lượng để nâng cao chất lượng, tối ưu hóa cơ cấu tổ chức, thúc đẩy chiến lược hiện đại hóa và chuyên nghiệp hóa quân đội Trung Quốc. Theo New York Times, ông Tập đang thể hiện quyết tâm đẩy mạnh hiện đại hóa quân đội. Chi tiêu quốc phòng lâu nay vẫn dành nhiều cho lực lượng nay sẽ được chuyển sang các lực lượng hải quân và không quân hiện đại hơn. Đây là những lực lượng cần ít lính hơn nhưng phải được huấn luyện bài bản hơn⁽⁹⁾. Theo James Hardy, biên tập viên Châu Á-Thái Bình Dương của IHS Jane: “Việc cắt giảm là bằng chứng cho thấy PLA đang tiến hành hiện đại hóa. Khi các lực lượng vũ trang kết nối tốt hơn và áp dụng các loại vũ khí mới, nhiều nhiệm vụ sẽ được tiến hành bằng máy móc tự động”⁽¹⁰⁾.

Quyết định cắt giảm quân số của ông Tập Cận Bình sẽ tạo điều kiện để PLA phân bổ lại nguồn lực, giải phóng một phần ngân sách nhằm tái cân bằng lực

lượng và tăng cường cho lực lượng tác chiến hiện đại. Hơn nữa, việc cắt giảm quân số cũng sẽ không ảnh hưởng tới sức chiến đấu thực tế, trái lại khả năng sẵn sàng chiến đấu của quân đội Trung Quốc còn được nâng cao nhờ vào tổ chức lực lượng khoa học và gọn nhẹ hơn, có tính cơ động, trình độ công nghệ thông tin hóa và tác chiến cao hơn, đồng thời còn được hỗ trợ bởi nhiều trang thiết bị vũ khí và khí tài hiện đại.

• **Chính sách kết hợp quân sự và dân sự**

Chính sách thứ ba là đẩy mạnh phát triển mô hình quân dân kết hợp trong nhiều lĩnh vực với hiệu quả cao, khuyến khích hợp tác xây dựng và sử dụng cơ sở hạ tầng chung cho cả hai lĩnh vực quân sự và dân sự, xã hội hóa các nguồn lực phục vụ chiến lược hiện đại hóa quốc phòng và quân đội⁽¹¹⁾. Với chủ trương này, Trung Quốc sẽ cho phép các nguồn lực trong khối tư nhân tham gia đầu tư vào các lĩnh vực mà từ trước tới nay vẫn thuộc sự quản lý độc quyền của nhà nước. Thông qua việc huy động các nguồn lực từ xã hội, PLA sẽ không phải phân bổ dàn trải nguồn lực vào các lĩnh vực như xây dựng cơ sở hạ tầng, công nghiệp mà sẽ tập trung vào các lĩnh vực trọng điểm có liên quan trực tiếp tới các hoạt động chiến đấu nhằm nâng cao toàn diện khả năng ứng chiến của quân đội. Thêm vào đó, việc kết hợp quân sự và dân sự còn được Chính phủ Trung Quốc nhấn mạnh đến sự cần thiết phải cải thiện giáo dục

quốc phòng, nâng cao nhận thức của người dân về quân đội Trung Quốc và xem xét lại các quá trình tuyển quân. Những nội dung này đều nhằm mục đích khắc phục các yếu kém tồn tại trong bộ máy tổ chức và nhân sự để tạo ra một lực lượng quân đội mạnh hơn nữa.

Như vậy, với những chính sách nêu trên, có thể nói, dưới sự lãnh đạo của ông Tập Cận Bình, Trung Quốc ngày càng thoát khỏi chính sách “giấu mình chờ thời” của cựu lãnh đạo Đặng Tiểu Bình. Khi Chủ tịch Tập Cận Bình lên nắm quyền lãnh đạo đất nước nói chung và quân đội Trung Quốc nói riêng, mặc dù tuyên bố chủ trương “Trung Quốc trước sau như một thực hiện chính sách quốc phòng mang tính phòng ngự, phản đối chủ nghĩa bá quyền và chính trị cường quyền dưới bất kỳ hình thức nào, không can thiệp vào công việc nội bộ của nước khác, vĩnh viễn không tranh bá, không xưng bá, không bao giờ bành trướng quân sự”⁽¹²⁾, nhưng qua việc Chính phủ Trung Quốc đưa ra các chính sách hiện đại hóa quân đội có thể thấy, họ khẳng định sức mạnh quân sự cũng như sự bành trướng lực lượng vũ trang ra khỏi biên giới quốc gia. Đặc biệt, việc đề ra chính sách tập trung hơn nữa vào lực lượng hải quân, tăng cường các tướng lĩnh phụ trách hải quân đã minh chứng rõ nét cho tham vọng muốn trở thành “cường quốc biển” của Trung Quốc như đã được đề cập đến trong Văn kiện Đại hội XVIII Đảng Cộng sản “nâng cao năng lực khai thác tài nguyên biển, phát triển kinh tế biển, bảo vệ

môi trường sinh thái biển, kiên quyết bảo vệ quyền lợi biên quốc gia, xây dựng cường quốc biển⁽¹³⁾.

2. Một số kết quả đã đạt được của quân đội Trung Quốc dưới thời Chủ tịch Tập Cận Bình

Với những chính sách hiện đại hóa quân đội như đã phân tích ở trên, từ sau năm 2012, quân đội Trung Quốc đã đạt được một số thành tựu nhất định trên các phương diện sau:

Về *Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc (PLA)*, PLA hiện có khoảng 2 triệu người đang tại ngũ, là một trong những nước có đội quân nhiều nhất thế giới⁽¹⁴⁾. Trải qua gần một thế kỷ từ khi thành lập cho đến nay, PLA từ một đội quân ít về quân số, hạn chế về vũ khí, trở thành một quân đội có trang thiết bị hiện đại, với sự phát triển và lớn mạnh chưa từng có. Với đội quân “chân đất” dưới thời Mao Trạch Đông, qua quá trình hiện đại hóa, đội quân ấy đã trở thành một lực lượng tinh nhuệ, được đào tạo bài bản, được huấn luyện để tiếp thu những công nghệ kỹ thuật cao tiên tiến, như công nghệ vi điện tử, công nghệ máy tính, công nghệ năng lực trí tuệ nhân tạo, công nghệ thông tin, công nghệ năng lượng mới, công nghệ không gian... Không chỉ chú trọng đến việc nâng cao trình độ khoa học kỹ thuật cho lực lượng quân đội, PLA còn chứng tỏ sức mạnh ngày càng lớn của mình qua tập hợp các lực lượng chiến đấu gồm: Lực lượng tên lửa PLA (được đổi tên từ lực lượng pháo binh 2 từ cuối năm 2015);

lực lượng lục quân, lực lượng hải quân và lực lượng không quân. Ngoài ra, PLA còn thành lập đơn vị hỗ trợ chiến lược vào cuối năm 2015. Đơn vị hỗ trợ chiến lược này là sự tích hợp chức năng của nhiều loại hình, với nhiệm vụ phát hiện mục tiêu, thăm dò thông tin, trinh sát các hoạt động trên biển, thực hiện không gian điện tử và các nhiệm vụ phòng thủ không gian mạng.

Về *ngân sách quốc phòng*, từ đầu thế kỷ XXI, ngân sách quốc phòng của Trung Quốc đã tăng lên nhanh chóng. Ngân sách quốc phòng năm 2000 của Trung Quốc là 13 tỷ USD, đến năm 2007, Trung Quốc đã vượt qua Nhật Bản trở thành nước chi tiêu quốc phòng lớn nhất châu Á với ngân sách quốc phòng đạt 52 tỷ USD. Năm 2008, Trung Quốc vượt qua Anh trở thành nước chi tiêu quốc phòng đứng thứ hai thế giới. Năm 2009, Trung Quốc thông báo tăng ngân sách quốc phòng gần 15%, lên tới trên 70 tỷ USD⁽¹⁵⁾. Đặc biệt, ngân sách quốc phòng của Trung Quốc dưới thời Tập Cận Bình đã tăng từ mức hai con số lên ba con số với 129,4 tỷ USD (năm 2014); 145,8 tỷ USD (năm 2015) và 157,4 tỷ USD (năm 2016)⁽¹⁶⁾. Phải nói rằng, đó là mức tăng trưởng quá nhanh và khó có thể tìm thấy một quốc gia nào có tốc độ gia tăng ngân sách quốc phòng nhanh như vậy. Sau Mỹ, Trung Quốc là nước thứ hai trên thế giới có chi tiêu quốc phòng ba con số. Ngân sách quốc phòng mới công bố của Trung Quốc nhiều gấp đôi những nước chi tiêu

đứng thứ ba thế giới (Anh, Pháp, Nga, theo dữ liệu cung cấp của Viện Nghiên cứu hòa bình quốc tế Stockholm). Chỉ tiêu của Trung Quốc bằng chỉ tiêu cho quốc phòng của tất cả các nước Đông Nam Á gộp lại và gấp gần ba lần đối thủ châu Á đang trỗi dậy là Ấn Độ, gấp gần bốn lần nước láng giềng lớn mạnh là Nhật Bản. Trên thực tế, Trung Quốc chưa bao giờ chính thức công khai về ngân sách quốc phòng của họ. Các chuyên gia trên thế giới cho rằng, con số chi phí quốc phòng thực tế của Trung Quốc lớn hơn rất nhiều so với những gì mà họ công bố. Mặc dù, theo công bố của Bộ Quốc phòng Trung Quốc, đầu tư cho quốc phòng của Trung Quốc đang có xu hướng giảm dần⁽¹⁷⁾ nhưng với việc chiếm tới 4,3% GDP, ngân sách quốc phòng của Trung Quốc hiện nay luôn là “đề tài nóng” trong giới quân sự và khiến cho các nước vô cùng lo ngại trước mối đe dọa từ Trung Quốc.

Về trang thiết bị, vũ khí quân sự, Trung Quốc hiện sở hữu một kho vũ khí thông thường vào loại lớn nhất thế giới, một lực lượng mạnh về tên lửa đạn đạo tầm xa và tầm ngắn, tên lửa mang đầu đạn hạt nhân tầm thấp, hàng loạt máy bay chiến đấu, tàu khu trục, tàu ngầm... không ngừng phô trương sức mạnh về hải - lục - không quân.

Về hải quân, vào tháng 3-2013, Trung Quốc đã thông qua luật hợp nhất 4 trong số 5 cơ quan thực thi pháp luật trên biển (Maritime Law Enforcement MLE) thành lực lượng mới với tên gọi Hải cảnh

(Cảnh sát biển) Trung Quốc, trực thuộc Cục Hải dương Quốc gia. Động thái này phần nào cho thấy sự quan tâm của Trung Quốc đối với an ninh biển, đặc biệt là các vùng biển đang tranh chấp với các nước láng giềng. Hải quân Trung Quốc tiếp tục mở rộng phạm vi, lĩnh vực hoạt động và triển khai lực lượng. Năm 2012, tàu Liêu Ninh - chiếc tàu sân bay đầu tiên của Trung Quốc được đưa vào hoạt động. Tàu sân bay mới của Trung Quốc với tên gọi Type 001A đang được đóng mới tại cảng Đại Liên và cho đến nay, con tàu này vẫn còn là một “ẩn số”. Trung Quốc cũng tiếp tục sản xuất tàu ngầm tên lửa đạn đạo hạt nhân lớp JIN (SSBN) và các tên lửa đạn đạo được phóng từ tàu ngầm⁽¹⁸⁾. Hiện tại có 3 tàu JIN SSBN (loại 094) đang hoạt động và dự kiến có khoảng 5 tàu nữa sẽ bắt đầu đi vào hoạt động trước khi Trung Quốc triển khai thế hệ SSBN tiếp theo (loại 096) trong thập kỷ tới. Các tàu JIN SSBN này sẽ phóng tên lửa đạn đạo với tầm bắn ước tính hơn 4.000 hải lý. Bên cạnh các tàu ngầm hạt nhân mang tên lửa đạn đạo, Bắc Kinh còn tiến hành mở rộng lực lượng tàu ngầm hạt nhân tấn công (SSN)⁽¹⁹⁾. Hải quân Trung Quốc cũng đã được trang bị tàu khu trục mang tên lửa 052 và tàu tuần tiễu mang tên lửa 053H2 thuộc thế hệ mới nhất do Trung Quốc sản xuất. Bên cạnh đó, Trung Quốc cũng muốn phát triển lực lượng hải quân có khả năng bảo vệ những đòi hỏi lợi ích đang gia tăng, khi nước này đang có lập trường cứng rắn hơn về tranh chấp lãnh thổ ở Biển Đông và

biên Hoa Đông, tạo nên mối đe dọa lớn đối với các nước trong khu vực và trên thế giới.

Về lực quân, hiện nay, cùng với nỗ lực tăng cường sức mạnh và hiện đại hóa quân đội, lực lượng Trung Quốc cũng được đánh giá cao với số lượng quân và phương tiện tác chiến khổng lồ. Bên cạnh việc sở hữu các trực thăng vũ trang hiện đại như WZ-9 và WZ-19, mới đây, quân đội Trung Quốc vừa trang bị cho tất cả lực lượng lực lượng của mình trực thăng chiến đấu hiện đại nhất WZ-10 nhằm duy trì được ưu thế hóa lực mặt đất lẫn trên không với hệ thống trang thiết bị điện tử và vũ khí mới. Trong năm 2015, lực lượng Trung Quốc nhấn mạnh các cuộc diễn tập cơ động trên khắp các quân khu, cơ giới hóa các lữ đoàn chiến đấu, thiết lập các tiểu đoàn bộ binh và vũ khí kết hợp có tính cơ động cao. Các hệ thống pháo tầm xa tiên tiến, cả thông thường và pháo phản lực, cũng như các hệ thống hỗ trợ thu nhận mục tiêu tiếp tục được đưa vào lực lượng, cung cấp cho lực lượng Trung Quốc các đơn vị cấp độ chiến thuật và tác chiến với khả năng tấn công tầm xa hàng đầu.

Về không quân, lực lượng không quân Trung Quốc đang được hiện đại hóa ở một phạm vi và cấp độ chưa từng có trong lịch sử. Hiện nay, Trung Quốc đang sở hữu hai chương trình máy bay chiến đấu tàng hình - loại nguyên mẫu J-20 thứ ba và thứ tư đã tiến hành các chuyến bay đầu tiên vào tháng 3 và tháng 7-2014. Kho hạt nhân của Trung Quốc hiện nay

đang có 50-60 tên lửa đạn đạo liên lục địa. Nước này cũng phát triển hơn 1.200 tên lửa đạn đạo tầm ngắn thông thường có thể bắn tới Đài Loan, các loại tên lửa đạn đạo tầm trung như DF-16. Trung Quốc tiếp tục triển khai với số lượng ngày càng gia tăng các tên lửa đạn đạo chống tàu DF-21D và đang tiếp tục nghiên cứu triển khai một hệ thống phòng thủ tên lửa đa tầng. Ngoài ra, không quân Trung Quốc còn tiến hành thử nghiệm loại máy tiêm kích tàng hình J-20. Theo thiết kế, tiêm kích tàng hình J-20 của Trung Quốc được trang bị tên lửa, có thể tiếp nhiên liệu trên không cho phép hoạt động xa biên giới. Việc Trung Quốc chế tạo thành công máy bay tàng hình J-20 sẽ làm tăng khả năng tấn công của quân đội Trung Quốc.

Thêm vào đó, để chứng minh cho sức mạnh quân sự của mình, ngày 3-9-2015, tại Quảng trường Thiên An Môn, Trung Quốc đã tổ chức Lễ duyệt binh kỷ niệm 70 năm chiến thắng phát-xít với quy mô lớn chưa từng có. Tham gia cuộc duyệt binh lần này có sự hiện diện của tên lửa tầm xa, tầm trung và tầm ngắn, một loạt xe tăng, 200 máy bay chiến đấu và 500 thiết bị quân sự các loại. Đặc biệt, lần đầu tiên quân đội Trung Quốc phô trương loại tên lửa chống hạm Đông Phong-21D (DF-21D) và Đông Phong - 26 (DF-26) được giới thiệu là "có thể tấn công tàu chiến cỡ lớn". Chính những loại tên lửa chiến lược của Trung Quốc lần đầu tiên

được công khai này đã khiến Mỹ “lạnh sống lưng”⁽²⁰⁾. Phải nói rằng, màn trình diễn các trang thiết bị quân sự tiên tiến của Trung Quốc trong lễ duyệt binh ngoài mục đích phô trương sức mạnh quân sự của cường quốc này tại thời điểm hiện tại, quảng bá về sự tiến bộ vượt bậc của quân đội Trung Quốc, dường như còn là “lời đe dọa” đến các quốc gia trong khu vực, từ Nhật Bản đến Australia, từ một số quốc gia Đông Nam Á đến Ấn Độ, Nga và cả siêu cường Mỹ.

*
* *

Tóm lại, sau khi trở thành người đứng đầu Trung Quốc, Chủ tịch Tập Cận Bình và chính quyền của mình đã đề ra những chính sách hiện đại hóa quân đội mới. Những chính sách này được đưa ra đều nhằm mục đích chính là xây dựng một lực lượng quân đội lớn mạnh, được cho là đủ khả năng đương đầu và giải quyết hàng loạt thách thức về an ninh quốc phòng, đưa Trung Quốc trở thành “trung tâm của châu Á”, cạnh tranh ảnh hưởng với Mỹ và các nước đồng minh của Mỹ trong khu vực.

Có thể thấy, với những kết quả chủ yếu đã đạt được sau khi thực hiện chính sách hiện đại hóa quân đội, sức mạnh quân sự của Trung Quốc ngày càng lớn mạnh. Việc Trung Quốc xây dựng quân đội hiện đại và những tham vọng của họ khiến các nước ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương nói chung, Đông Bắc Á nói

riêng và các quốc gia láng giềng thực sự lo ngại. Đó chính là một hồi chuông cảnh báo tại châu Á. Các nước ở châu Á nói chung, Đông Bắc Á nói riêng và các nước láng giềng, trong đó có Việt Nam rất lo ngại trước một Trung Quốc trỗi dậy và ngày càng tăng cường ảnh hưởng ra bên ngoài. Để tìm cách bảo vệ mình, các nước này không những cần nghiên cứu kỹ chính sách hiện đại hóa quân đội nói riêng và chính sách hiện đại hóa quốc phòng nói chung của Trung Quốc, theo dõi sát sao mọi diễn biến, hoạt động quân sự của Trung Quốc, mà còn phải ra sức nâng cao khả năng phòng thủ quân sự của mình.

CHÚ THÍCH:

(1) “Hồ Cẩm Đào: gia tăng thúc đẩy việc hiện đại hóa quân đội và quốc phòng” (<http://www.cppcc.gov.cn:8090/gate/big5/www.cppcc.gov.cn/zxww/2012/11/09/ARTI1352443700244281.shtm>).

(2), (3) Thông tấn xã Việt Nam (2015), “Trung Quốc: Siêu cường của Tập Cận Bình”, *Tài liệu tham khảo đặc biệt*, ngày 6/10/2015, tr. 4.

(4) “Trám” xong Từ Tài Hậu, ông Tập Cận Bình thăm cấp hàng chục tướng, <http://baodatviet.vn/quoc-phong/binh-luan-quan-su/tram-xong-tu-tai-hau-ong-tap-thang-cap-hang-chuc-tuong-3047532/>.

(5) “Đại chiến lược ngoại giao của Tập Cận Bình dần trở thành kiểu mẫu”, <http://m.cn.nytimes.com/china/20150120/cc20shiyinhong/>.

(6) “Toàn văn Sách trắng Quốc phòng Trung Quốc năm 2015: Chiến lược quân sự của Trung Quốc” (http://world.chinadaily.com.cn/2015-05/26/content_20821000.htm).

(7) Thông tấn xã Việt Nam (2015), “Báo Nhật phân tích kế hoạch cải tổ quân đội Trung Quốc”, *Tin tham khảo thế giới*, ngày 10/9/2015, tr. 7.

(8) Thông tấn xã Việt Nam (2015), “Trung Quốc: Phản ứng trái chiều về kế hoạch cắt giảm quân số”, *Tin tham khảo thế giới*, ngày 23/9/2015, tr. 3.

(9), (10) “Cắt giảm quân, Trung Quốc có thể dồn sức hiện đại hóa” (<http://vnexpress.net/tin-tuc/the-gioi/phan-tich/cat-giam-quan-trung-quoc-co-the-don-suc-hien-dai-hoa-3273969.html>).

(11) “Toàn văn Sách trắng Quốc phòng Trung Quốc năm 2015: Chiến lược quân sự của Trung Quốc” (http://world.chinadaily.com.cn/2015-05/26/content_20821000.htm).

(12) “Toàn văn Sách trắng Quốc phòng: Vận dụng đa dạng hóa lực lượng vũ trang Trung Quốc” (http://www.mod.gov.cn/affair/2013-04/16/content_4442839.htm).

(13) “Toàn văn Báo cáo chính trị Đại hội XVIII Đảng Công sản Trung Quốc” (<http://www.sinonet.org/news/china/2012-11-08/235417.html>).

(14) “Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc” (<http://baike.baidu.com/view/24050.htm>).

(15) Thông tấn xã Việt Nam (2010), “Trung Quốc/Quân sự”, *Tin tham khảo nội bộ*, ngày 20/7/2010, tr.6.

(16) Cao Thần, “Xếp hạng chi phí quân sự thế giới: năm 2016 đầu tư cho quốc phòng Trung Quốc giảm thấp” (<http://www.chinanews.com/mil/hd2011/2016/03-04/614670.shtml>).

(17) Năm 2011 tăng 12,7% so với năm 2010, năm 2012 tăng 11,2%, năm 2013 tăng 10,7%, năm 2014 tăng lên 12,2%, năm 2015 tăng thêm 10,1%, năm 2016 chỉ tăng thêm 7,6%. *Nguồn*: Lý Hồng Bằng, “Dự toán chi phí quốc phòng của Trung Quốc năm 2016 là 954,3 tỷ nhân dân tệ” (http://dzb.fawan.com/html/2016-03/05/content_595253.htm).

(18) James R. Clapper (2013), “Worldwide Threat Assessment of the US Intelligence Community”, Senate Select Committee on Intelligence, March 12, p. 22.

(19) Hoàng Minh Hằng (2015), *An ninh Đông Bắc Á trước sự trỗi dậy của Trung Quốc và sự gia tăng can dự châu Á của Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, tr. 34.

(20) Thông tấn xã Việt Nam (2015), “Chuyên gia quân sự. Tên lửa của Trung Quốc khiến Mỹ “lạnh sống lưng”, *Tin tham khảo thế giới*, ngày 09/09/2015, tr. 6.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đỗ Minh Cao (2012), *Sự trỗi dậy về quân sự của Trung Quốc và ảnh hưởng của nó đến an ninh thế giới*, *Tạp chí Nghiên cứu Trung Quốc*, số 2-2012.

2. Đỗ Minh Cao (2013), *Sự trỗi dậy về quân sự của Trung Quốc và những vấn đề đặt ra cho Việt Nam*, NXB Từ điển Bách khoa, Hà Nội.

3. Hoàng Minh Hằng (2015), *An ninh Đông Bắc Á trước sự trỗi dậy của Trung Quốc và sự gia tăng can dự châu Á của Hoa Kỳ*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.

4. Nguyễn Vĩnh Thuận (2013), *Về sách trắng quốc phòng năm 2013 của Trung Quốc*, *Tạp chí Quan hệ quốc phòng*, số 23 – Quý III/2013.

5. Tài liệu tham khảo, *Tin tham khảo thế giới* của Thông tấn xã Việt Nam

6. James R. Clapper (2013), *Worldwide Threat Assessment of the US Intelligence Community*, Senate Select Committee on Intelligence, March 12.

7. Toàn văn Sách trắng quốc phòng Trung Quốc các năm 2013, 2014, 2015, 2016

8. Một số trang mạng của Bộ Quốc phòng Trung Quốc, trang Tin tức Trung Quốc.